

Kalkbarrskog

Definition.

Barrträdsdominerade skogar som uppkommit genom naturlig föryngring på kalkrik mark eller annan mark med hög halt av baskatjoner. Ofta finns ett påtagligt inslag av äldre barrträd. Denna biotop varierar från magra och kläna till mycket bördiga och grova skogsbestånd. Markerna har vanligtvis varit kontinuerligt bevuxna med barrträd under flera trädgenerationer. Dessa skogsbestånd kan också ha en speciell kärlväxt-, moss- och/eller svampflora med rödlistade arter som gör beståndet till en nyckelbiotop oavsett trädkontinuiteten. Fältskiktet är ofta örtrikt och kan bestå av såväl lågörtstyp som högörtstyp. Med basisk mark avses här antingen en förhöjd kalkhalt i det lösa jordlagret eller en berggrund av basiska bergarter.

Foto: Johan Nilare

Kännetecken.

Nyckelbiotopen kan vara såväl gran- som talldominerad och omfattar marktyper i hela spektrumet från torra till friska typer, samt fuktiga typer som inte är sumpskog eller kärr. Den förhöjda kalkhalten kan bero på lerhaltiga jordarter, skalgrus eller basiska inslag i den dittransporterade sanden eller moränen. Biotopen kan också uppstå där berggrunden består av kalksten, basiska skiffrar eller så kallade grönstenar (hyperit, diabas, basalt, diorit, gabbro, amfibolit). En markprofil av brunjordskaraktär är inte ovanlig i dessa bestånd men det kan också handla om tunna jordtäcken på kalkrika bergarter. Biotopen är påfallande artrik, inte minst vad beträffar kärlväxter och marksvampar. Blåsippa, smultron, vispstarr och violer är ofta karaktärsväxter i dessa bestånd och i bottenskiktet är kranshakmossa typisk. Det är den basrika marken, örtrikedomen, trädkontinuiteten och det eventuella inslaget av olika strukturer som gör att förväntan att finna rödlistade arter är stor. Örtrikedomen är ofta påtaglig i sluttningar med rörligt markvatten eller låga terränglägen och då gärna i fuktstråk och vid källflöden. Miljön kan vara svår att lokalisera och för detta krävs ofta geologiska kartor. Utanför de kända kalkregionerna är denna biotop sannolikt vanligare i kusttrakter där lera eller skalgrus kan förekomma, samt i och nedanför branter eller åsar där ett rörligt markvatten ständigt tillför basiska ämnen från djupare jordlager. Fuktigare marker känns också igen på sin örtrikedom. I register över hotade arter kan man också få en indikation på värdefulla bestånd genom att sortera fram kalkkrävande växter.

Signalarter.

Blåsippa, guckusko, skogsknipprot, trådfräken, finbräken, norna, kallört, skogshakmossa, taggstjärnmossa, grangräticka, korktaggsvampar, fjälltaggsvampar, jordstjärnor, rödgul trumpetsvamp, lökspindelskivlingar, porslinsblå spindelskivling, violspindelskivling, kejsarskivling, flattoppad klubbsvamp, svavelrisk, granrisk, mandelrisk, guldkremla, brandmusseron, klibbskivlingar och många fler. Se också boken Signalarter, sid. 22–23 (Skogsstyrelsen 2000).